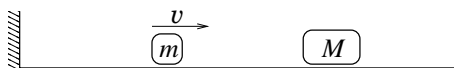

Diákolimpia előkészítő szakkör (Budapest, 2018. november 12.)

Régi feladat

- Félegyenesen pattogó testek.** Az m tömegű, és az $M = \lambda m$ ($\lambda > 0$) tömegű, pontszerű testek egy félegyenes mentén súrlódásmentesen mozoghatnak. Az m tömegű testet a félegyenes kezdőpontjából v sebességgel nekilökjük a kezdetben nyugalomban levő másik testnek. A két test tökéletesen rugalmasan ütközik, a kisebbik test visszapattan, majd amikor eléri a félegyenes kezdőpontját, az oda helyezett ütközőről újra tökéletesen rugalmasan visszapattan, esetleg utoléri a nagyobbik testet, és így tovább; a kis test ide-oda pattog az ütköző és a nagyobbik test között.

A λ tömegarány ismeretében adjuk meg, hogy hányszor ütközik a két test!

Új feladatok

- Termikus egyensúly irreverzibilis úton.** Tekintsünk egy C_1 hőkapacitású, T_1 hőmérsékletű és egy C_2 hőkapacitású, T_2 hőmérsékletű testet. A két testet egymással termikus kapcsolatba hozzuk úgy, hogy a környezettől mindvégig el vannak szigetelve.
  - Határozzuk meg a termikus egyensúly beállta után a két test közös hőmérsékletét!
  - Határozzuk meg a rendszer entrópiaváltozását!
  - Igazoljuk, hogy az entrópiaváltozás pozitív! (Feltéve, hogy $T_1 \neq T_2$.)
- Termikus egyensúly reverzibilis úton.** Két hőtartály között Carnot-gépet működtetünk, mekkora lesz a közös hőmérséklet? (A kezdeti hőmérsékletek: T_1 és T_2 , ahol $T_2 > T_1$, a hőtartályok hőkapacitása: C_1 és C_2 .)
- Ideális gázzal politróp folyamat fajhője.** Ideális gázzal úgynevezett *politróp* folyamatot végzünk, melyet a $pV^m = \text{állandó}$ összefüggés jellemez, ahol p a gáz nyomása, V a térfogata,

m pedig állandó. Határozzuk meg a folyamat során a gáz fajhőjét! Vizsgáljuk meg, hogy mely speciális m értékekre kapunk már ismert speciális folyamatokat, ill. fajhő értékeket!

- Konstans fajhőjű folyamatok ideális gázzal.** Ideális gáz esetén határozzuk meg azoknak a folyamatoknak az egyenletét a $p - V$ állapot síkon, melyeknek a fajhője állandó!
- Carnot-körfolyamat.** Rajzoljuk föl a Carnot-körfolyamatot a $T - S$ (hőmérséklet-entrópia) állapot síkon! Igazoljuk, hogy a Carnot körfolyamat hatásfoka csak a hőtartályok hőmérsékletétől függ!
- Ideális gáz entrópiája.** Határozzuk meg az ideális gáz entrópiáját a hőmérsékletének, térfogatának és mólszámának függvényében! ($S(T, V, n) = ?$)
- Gibbs paradoxon, keveredési entrópia.** Egymástól válaszfalal elzárt, V_1 és V_2 térfogatú két edényben azonos hőmérsékletű, azonos nyomású, n_1 és n_2 mólszámú, *különböző fajtájú* ideális gáz van. Ha a válaszfalat eltávolítjuk, akkor a két gáz összekeveredik.

- Indokoljuk meg, hogy a folyamatban miért nem változik a hőmérséklet és a nyomás!
- Határozzuk meg az entrópia-változást (az ún. keverési entrópiát), és fejezzük ki a gázok n_1, n_2 mólszámaival!
- Számítsuk ki az entrópia-változást, ha a két edényben azonos fajtájú gáz van!

Hogyan egyeztethető össze a kapott eredmény az entrópia Boltzmann-féle $S = k \ln W$ definíciójával, ahol W a mikroállapotok száma?

Jó munkát!
Tasnádi Tamás